Mödrarna måste träda fram!

Åsa Britasdotter/Britta Stövling: Incest. Dotterrätt mot patriarkatet.
Wahlström & Widstrand 1982
Pris: ca 83 kr
Renée Höglin: Skändad
Rabén & Sjögren 1982
Pris: ca 69 kr

När jag läste "Incest. Dotterrätt mot patriarkatet" berörde mig sorgen över Åsas, Inges och alla andra skändade döttrars öden så djupt, att jag grät mig igenom andra halvan av boken. Sorgen över hur fäder och manliga släktingar och vänner kan utnyttja ett barns ensamhet och utelämnande för sina egna egoistiska behov, sänkte sig som en förlamande tyngd över mig flera dagar framåt. Känslan av maktlöshet och oförmåga inför det kompakta våldet öppet och dolt, brutalt och sublimt väckte frågan inom mig: vad gör vi för att bekämpa och utrota detta våld?

Mest rördes jag av Åsas utsatthet, ensamhet och ordlösa förhållande till fadern som manipulerade och våldtog henne under åratal. Och de ständiga närgångenheterna från manliga släktingar. En stor del av hennes barndom gick åt att grubbla över om mensen skulle komma eller om hon skulle vara med barn med fadern. Djävulska tillvaro för ett barn. Djävulska män som inte vet hut!

Sedan läste jag Renée Höglins "Skändad" och fick fler bilder av samma slag: bilden av Gunilla vars gråt, skrik och motstånd hördes men inte sågs av brodern. Otroliga ensamhet och övergivenhet! Och Ninas far som först slog modern och sedan kom till döttrarnas säng och fingrade i deras sköten.

Åsas och Brittas utgångspunkt är en klart uttalad feministisk ståndpunkt. Kvinnoförtrycket är roten till och förebilden för allt annat förtryck. Incest och patriarkatet är oupplösligt förbundna med varandra. I fadersrätten, fadersmakten ingår rätten att utnyttja sina döttrar sexuellt. Fadern kränker då inte någon annan mans rätt. Så länge patriarkatet existerar kommer far-dotter-incest att finnas. "Vi är inte alla mödrar, men vi är alla döttrar. När vi återfinner dottern i modern bryter vi bojorna med det patriarkala moderskapet." Systerskapet kan störta patriarkatet. Vi är mer än hälften.

Åsa och Britta har avsnitt som omgärdar det näst största kapitalet om brottet med mytologiska antropologiska, historiska och freudianska förklaringar och teorier, samt ett längre avslutande kapitel om förebyggande arbete och stödgrupper. Till männen riktas orden "Män måste börja förstå sin maktposition – och ge upp den, förstå att arbeta antipatriarkalt, dvs våga vara kritiska mot sina bröder och självkritiska mot egna tendenser till kvinnohat och modersförakt."

Befriande känns orden "Idag diskuteras grasserande miljöförgiftning, kärnvapenkrig ofta i termer av oundviklighet, mänsklighetens fysiska utrotning – men mäns systematiska sexuella övergrepp mot kvinnor och barn ses inte som det hot det är mot allas vår existens." Våldet kan inte uppkomma av sig självt, "kapitalet" förtrycker inte människor, krig är inte naturkatastrofer. Allt våld har sitt ursprung i människans egna val och handlingar. Det är på tiden att män får ta ansvar för vad de väljer att göra med sin könsdrift och sin maktlystnad.

Renée Höglin har ingen egen genomarbetad analys. Hon låter ofta andra tala om orsaker, teorier, forskningsresultat. Hennes viktigaste bidrag till incestdebatten är det autentiska material om utsatta flickor som hon lägger fram och som bekräftar mönstret. Två inslag skiljer Renées bok från Åsas och Brittas. Hon har med ett par brev från anonyma fäder som bekänner att de "representerar denna sexuella känsla". Breven har stor likhet med det förhärligande av incest mellan barn och föräldrar (döttrar och fäder) som då och då har framförts av manliga förkämpar för sådana förhållanden och som visar vilken aningslöshet och förljugenhet som ligger till grund för sådana krav. När män under hundra år har tränat sig i att tvätta barnkläder, plocka undan leksaker, handla blöjor och laga barnmat, då kan de möjligen ha rätt att yttra sig om barns sexualitet överhuvud taget. Att göra det nu är skamlöst, allra helst när det sker utifrån egna egoistiska

behov under en mask av kärlek till barnen. Mäns intresse för barns sexualitet påminner mig om deras kamp för "fri kärlek" – deras bidrag till kvinnoemancipationen som aldrig blev av.

Renée har också ett avsnitt som heter "Det finns ingen oskyldig mor". Rubriken är visserligen vilseledande, för första meningen låter så här: "I långvariga incestförhållanden finns ingen oskyldig mor." Även med den inskränkningen är det väl mycket sagt. I far-dotter-incesten utvecklas ett raffinerat hemlighetsmakeri. Under hot om alla möjliga repressalier tvingas dottern till tystnad och skådespeleri. Hemligheten kan bevaras, precis som män har kunnat ha ett tio–femton år långt förhållande med en annan kvinna utan att hustrun haft en aning om det. På olika sätt har den "andra" kvinnan manipulerats till tystnad.

Den uttalade meningen är kanske inte Renées egen åsikt. Hon låter forskningen tala antagligen för att ge en nyanserad bild. Åsa och Britta, som bygger på ett eget forskningsmaterial oskyldigförklarar inte mödrarna, men de ägnar omsorg åt att förklara och belysa deras svåra och många gånger omöjliga situation. Renées avsnitt ger det bestående intrycket att mödrarna överlag är fega, passiva, undfallande, rädda om familjens rykte och spelar martyrer för att bevara respekten för sig själva. Nästan inget sägs om deras svårigheter.

Mödrarnas roll måste tas upp till analys och diskussion. Och det går inte om vi skyddar dem genom att förklara dem helt oskyldiga. De måste fås att träda fram och ge sin del av pusslet. Annars kan inte alla döttrar tillsammans ta upp kampen mot det sexuella förtrycket. Och männen måste dras ut ur sin tystnad. Detta är inte bara kvinnornas sak.

Hjördis Levin

PLO behöver ditt stöd

Nöden är stor bland de palestinska kvinnorna och barnen i södra Libanon. På SKV:s senaste förbundsstyrelsemöte beslöts att ge 3 000 kr ur solidaritetsfonden till PLO. Ge också ditt stöd! Sätt in ditt bidrag på **pg 51 323–4.**
Märk kupongen med "PLO-insamlingen".

OBS Press-stopp

Du som vill börja kämpa för sex timmars arbetsdag – kom till mötet i Medborgarhuset, Stockholm, lördagen den 15 januari kl 13.00!

Detta är ett allmänt möte. Kommittéer för sex timmars arbetsdag kommer att bildas.